

SIMON ISTVÁNNÉ

A tárgy, a tanterv és a technikai környezet kapcsolatának elemzése

A következő tantervi követelmények kielégítésére válaszottam ki a kenyérszeletelő elkészítését:

"- Tudja, hogy az anyagok tulajdonságai, felhasználási területük és megmunkálási módjuk között összefüggés van. Értse, hogy az anyagok kiválasztásában és felhasználásában a gazdaságosság is szerepet játszik. Ismerje az alkatrészek összeszereléséhez szükséges anyagok (szegek, csavarok, ragasztók) ... jelentőségét. Legyen jártas a faanyagok megmunkálásában, eszközök, szerszámok helyes használatában."

Nemcsak ezek a követelmények valósíthatók meg a kenyérszeletelő elkészítésével, hanem megfelelően kapcsolható az új törzsanyagként jelentkező háztartástechnikai ismeretek témakörhöz is. A korrekció szerinti új követelmények között a következő szerepel: "Ismerje a lakás bútorzatának technika, esztétikai és higiéniai követelményeit..."

Ez a követelmény a lakás különböző helyiségei, köztük a konyha bútorzatának ismeretére épül. Véleményem szerint a konyhában levő bútorok és eszközök a speciális konyhai feladatok ellátásában és az esztétikus konyha kialakításában együttesen vesznek részt.

Gondolok itt a következőkre: a konyhai berendezések, eszközök, amennyiben szépek, ízlésesek, célszerűségük mellett nem csupán használati tárgyak lehetnek, díszítő, szépérzékfejlesztő hatásuk is van; tehát a kenyérszeletelő – szép kivitelezés esetén – célszerűsége, higiénikussága mellett a konyha egyik dísze is lehet.

Különösen igaz ez akkor, amikor egyre nagyobb az igényünk rá, hogy természetes anyagokkal díszítsük környezetünket.

A konyhai munkára fordított idő –igaz, minimálisan – csökkenthető ezzel a tárggyal. A családi munkamegosztást is könnyítheti, illetve az önkéntes feladatvállalás is – különösen a tárgyat elkészítő gyerek részéről –gyakoribbá válhat.

Konkrét (emberi, társadalmi) igényre alapozott motiváció

Nap mint nap megfordul a család minden tagja a konyhában, hiszen az étkezések – általában – itt zajlanak. Legtöbbet az édesanyák tartózkodnak itt, ők készítik el

az ételek nagy részét. A tálalásban és az étkezések utáni rendrakásban azonban illik segíteni mindenkinek. Ezt bizonyára nem mindig végzitek örömmel, és előfordult már, hogy az asztal a sietség miatt néha kenyérmorzsa maradt. Hogyan tudnánk megkönnyíteni a dolgunkat és megkímélni édesnyánkat is, hogy a kenyér szeletelése után ne legyen csupa morzsa az asztal? Mit tudnánk készíteni, ami ezt megakadályozza? (Ötletek a gyermekek részéről. Milyen anyagból készítsük, hogy egyszerre mutatós és könnyen elkészíthető is legyen?)

A cél - tervezés - szervezés - kivitelezés - kipróbálás - értékelés folyamat tanórai megvalósításának terve

1-2. óra

Cél: Motiváció – igény + kenyér daraboltatása

Az előzőekben megfogalmazottak megbeszélése a gyerekekkel. Ezekből következik a célunk megfogalmazása: a készítendő tárgy rendeltetése – ezt a gyerekek közösen fogalmazzák meg véleménycsere után. Tehát a tárgy: kenyérszeletelő.

Tervezés, problémák megbeszélése:

1. Milyen alakú legyen?
2. Milyen megoldás kell ahhoz, hogy a morzsa egy helyre gyűljön össze?
3. (Ha rácsra érkezik javaslat:) Milyen rácsközöket érdemes tartani? (gazdaságosság-célszerűség)
4. Milyen méretű legyen, hiszen különböző kenyérdarabokat kell szeletelni? (ledaraboltatás)
5. A rendelkezésünkre álló anyagok közül melyiket választanátok? fémek, fa-anyag szemléltetése; választás; cél rendeltetés; fa tulajdonságai)
6. Mivel szerelnétek össze a tárgy részeit? (szegelés–ragasztás–csavarozás)

A gyerekek ötleteit összevetjük; a gyerekek egymás ötleteit véleményezik, sajátjukat indokolják, ezután következik a minden szempontból legjobbnak mondható javaslat kiválasztása, közös döntés alapján.

Rögzítsük elképzelésünket rajzban! (a tanult műszaki rajzi elemek felhasználásával; nézetek, kicsinyítés; önálló egyéni munka.)

Méretezés:

– bemutatott kenyérméretekhez igazodva, lécek mérete (adott), lécek közötti hézagok.

3-4. óra

Szervezés:

Egyéni munkavégzés, megbeszélés, anyagkiválasztás

- ki szeretné – rétegelt lemezből, farost lemezből a kenyérszeletelő alját?
- ki szeretné szeggel ill. réz facsavarral összeszerelni a léceket ráccsá?
- ki mivel szeretné kezelni a kész tárgy felületét?
- rétegelt lemez esetén pl. Xyladecor felsővel dió vagy gesztenye színűvel, ill. si-

ma Xyladecor – ez a választás helytelen. (Tanári indoklás: egészségügyi, környezetvédelmi problémák)

– ha farost lapból készül, akkor megoldást kell találniuk a vágott felület ízléses takarására (pl. tapéta).

Kivitelezés:

1. Szerszámok előkészítése

Szerszámok – mérés, előrajzolás eszközei, darabolás szerszámjai, összeszerelés, felületkezelés szerszámjai.

Illesztőfűrész, talpas derékszög, csuklós mérce, csavarhúzó, kalapács, szögek ("bognárfejű" 14 x 20), réz facsavarok, faanyagok, lécek, dörzspapír (helyes használatuk, balesetvédelem).

Az asztalok közötti szerszámcsere, amennyiben meghibásodnak eszközök.

2. Alaplap leszabása a célnak megfelelő – ajánlott – méretek szerint, a rendelkezésre álló anyagmennyiség figyelembevételével (gazdaságosság)

3. Az alaplap keretét adó lécek méretre vágása és csiszolása dörzspapírral

4. A rács összeállításához szükséges lécek méretre vágása, csiszolása

5. A rácestartó doboz összeszerelése

6. A rács összeszerelése

7. A felület kezelése

5. óra

Próba:

Különböző méretű kenyerak felszeletelése

– mindenki a saját készítésű tárgyát próbálja ki, és ezt társaik figyelik

Értékelés:

Saját munkánk értékelése, vélemény nyilvánítás társaik munkájáról

– megfelel-e a célnak – ráfér-e a kenyér

– morzsa nem potyog ki

– a kiválasztott anyag hogy bírja a megterhelést (vágás késsel)

– mutatós-e a tárgy?

A felmerülő hibákat, hiányosságokat hogyan lehetett volna elkerülni, esetleg most hogyan lehetne kijavítani?

Példák önálló tanulói megoldásokra

– kör alakú legyen (gömbölyű kenyeret is kényelmesen rá tudjunk helyezni),

– téglalap alakú legyen, de sarkait vágjuk le (ha a gyerekeknek jobban tetszik),

– ne felülről szegezzük a léceket,

– használaton kívül legyen falra akasztható (ekkor a rács rögzíthető legyen),

– készítsünk a két oldalára fület

– csiszoljuk le dörzslappal az éleket.

A tárgy - mint "példa" - alkalmas a következőkre

- szálirány figyelembevétele (a lécek szálirányára merőlegesen vágjuk a kenyeret)
 - ha előfordul, hogy az alaplap oldalát alkotó lécek méretre vágása miatt a sarkok nem passzolnak, fatapasszal a hézagok eltüntethetők a felületkezelés előtt,
 - ha a lécméretek egyenetlenek vagy csak hosszabb szögünk van, célszerű lecsípni a szögek végeit.

Gazdasági szemlélet alakítása a tárgy elkészítése során

- a gyerekek többféle anyagot használtak, de ugyanolyan rendeltetésű tárgyat készítettek (olcsóbb, drágább)
 - a rácsnál: lécek közti távolság növelésével a funkció ugyanaz maradt, de kevesebb anyag kellett

Modell-, rendszerszemlélet kialakítása a tárgy elkészítése során

(Rendszerszemlélet, ami – véleményem szerint az általános iskolában – lényegében az előrelátásra nevelést jelenti.)

Tervezéskor:

- pl. kell egy morzsagyűjtő doboz
- kell egy rács, amit kiemelhetünk

Kivitelezéskor:

- ha ennek a doboznak a keretét pontatlanul vágja, lehullik a morzsa
- ha a rács lesz pontatlan, nem tudunk szép szeleteket vágni a billegése miatt.

Ha mégsem sikerült pontosan vágni – tehát a próbálkozás nem sikerült – módot kellett rá keresni, hogy kijavíthassuk (hézagpótlás vagy új lécvágása).

Megvalósítható nevelési feladatok: önállóság, véleményformálás, aktivitás, önkritika fejlesztése, esztétikai érzék fejlesztése, takarékosagra nevelés (idővel, anyaggal), érzékszervek fejlesztése, kézügyesség fejlesztése

Természetesen minden pedagógus ismeri a saját gyermekcsoportját és tudja, hogy az adott csoporttal a fentiekből mennyi és hogyan, valamint hány foglalkozás keretében valósítható meg.